

Сезона 2017/2018

БЕОГРАДСКА ФИЛХАРМОНИЈА

Циклус: Ваздух

Диригент: **Кристијан Мандеал** / Conductor: **Cristian Mandeal**

Солиста: **Александар Латковић**, виолончело / **Aleksandar Latković**,
violoncello

Петак, 19. јануар 2018. године
Задужбина Илије М. Коларца у 20 часова

www.bgf.rs

Програм:

Луиђи Бокерини

Концерт за виолончело и оркестар бр. 9 у Бе-дуру, Г 482

Luigi Boccherini

Concerto for cello and orchestra No. 9 in B-flat major, G 482

Allegro moderato

Andantino grazioso

Rondo. Allegro

Трајање: око 22 мин.

Дмитриј Шостакович

Симфонија бр. 4 у це-молу, оп. 43

Dmitri Shostakovich

Symphony No. 4 Op. 43, in C minor

Allegretto poco moderato. Presto

Moderato con moto

Largo. Allegro

Трајање: око 60 мин.

Концертмајстор: Мирослав Павловић

Concertmaster: Miroslav Pavlović

Један од најзначајнијих композитора инструменталне музике у класицизму, **Луиђи Бокерини** (1743–1805), био је неправедно запостављен у корист свог савременика Јозефа Хајдна, све до касног 20. века, па су га чак и називали *Хајдновом женом*. Двојица композитора су веома важни за развој жанра гудачког квартета, а по неким изворима, Бокерини је чак написао више квартета од Хајдна. Свакако, њихова дела се разликују, између осталог и по томе што се италијански композитор трудио да додели битнију улогу виолончелу. Луиђи Бокерини је већ у најранијој младости је почео да свира виолончело, а издвојио се као један од најталентованијих виртуоза на овом инструменту у 18. веку. Био је изузетно поштован и због тога што је могао да изведе виолинске деонице на виолончелу мењајући виолинисте који нису били у могућности да наступе, што сведочи о његовој спретности и интерпретаторском умећу. Бокеринијев значај се огледа и у чињеници да је утемељио жанр гудачког квинтета, укључујући два виолончела у камерни састав. Осим камерне музике, Бокерини је писао и симфоније, духовну музику и концерте, од којих је најпознатији **Концерт за виолончело и оркестар у Бе-дур**, написан око 1770. године. Ово дело постало је популарно након што га је 1895. године немачки челиста Фридрих Грицмахер аранжирао у духу романтизма, користећи и одломке других Бокеринијевих дела. Данас је оно доступно у обе верзије које се доста разликују.

У Концерту за виолончело и оркестар у Бе-дур, виртуозни елемент је нарочито наглашен. Композитор користи цео опсег инструмента, двозвуке, брзе пасаже, због чега је он и данас незаобилазан део репертоара за виолончелисте. Концерт је писан у традиционалном класичном троставачном сонатном циклусу. Након полетног првог става, следи изразито мелодичан лагани, а дело заокружује виртуозни и енергични рондо.

Дмитриј Шостакович (1906–1975) је један од највећих симфоничара 20. века, чије је целокупно стваралаштво обележено низом различитих, променљивих околности времена у којем је живео. Шостакович је стварао дела која су представљала лични одраз револуционарних догађаја у Русији и истовремено је био и хваљен и оспораван. С једне стране, публика му је била наклоњена, док са друге, власт, чија је реч била пресудна, није увек сматрала његова дела подобним за извођење. Зато је повремено био и забрањиван. Почетком 30-их година, Шостакович се са великим успехом представио бројним делима, а посебну пажњу је 1934. године изазвала опера *Лејди Магбет Мценског округа*, испрва оцењена као веома успешна. У таквој атмосфери, композитор је 1935. године започео рад на својој Четвртој симфонији. Међутим, у јануару наредне године, опера је у часопису *Правда* жестоко нападнута као левичарско дело које не одговара уметничким вредностима совјетског друштва. Композитор се није обазирао на критике и завршио је симфонију у мају 1936. године, а премијера је била заказана за децембар, у Лењинграду. Ипак, неколико дана пред концерт, под притиском власти, Шостакович је повукао дело, па је оно премијерно изведено тек 25 година касније, 1961. године у Москви.

Четврта симфонија у це-молу је дело широких размера и, иако није најдужа од композиторских 15 симфонија (седма носи ту титулу), захтева највећи извођачки састав, уз проширен број удараљки. Снажан утицај Малера, чије је стваралаштво Шостакович проучавао током деценије која је претходила настанку овог дела, приметан је не само због његових размера, већ и због начина обраде материјала и оркестрационих решења. У том смислу, истиче се други став, као и почетак трећег, са посмртним маршем који по атмосфери и карактеру подсећају на дела аустријског композитора.

Четврта симфонија је идејно засићена, пуна снаге, борбена, и одражава слободу изражавања која је карактерисала Шостаковичев музички језик све до појаве критике у *Правди*. Конципирана је као троставачни циклус са елементима четвороставачности, будући да се на почетку финалног става јавља лагани увод који на неки начин замењује лагани став циклуса. Спољашњи ставови су великих димензија што је условљено богатим развојем материјала, док је средишњи доста краћи, са елементима лендлера, заснован на две теме које су изведене из мотивског материјала првог става. Интересантно је да ће се реминисценција на коду другог става јавити у композиторовој последњој, 15. симфонији из 1971. године.

Биљана Александровски*

Следећи концерт Београдске филхармоније је у петак, **26. јануара 2018. године** у оквиру циклуса ***Земља***, у Задужбини Илије М. Коларца са почетком у 20 часова:

Диригент:
Габријел Фелц

Програм:
Г. Малер: Симфонија бр. 9

Поштовани претплатници, обавештавамо вас да ће пред почетак сваког концерта Београдске филхармоније, у 19:30 часова, у Музичкој галерији Коларца, музиколог Маја Чоловић-Васић држати уводно предавање о делима која су на програму те вечери.

Поштовани посетиоци, молимо вас да искључите мобилне телефоне и обавештавамо вас да је за време концерта Београдске филхармоније строго забрањено фотографисање и коришћење уређаја за видео или аудио снимање. Желимо вам пријатно вече.

Dear visitors, please turn off your mobile phones; you are also kindly reminded that taking photographs and the use of video and audio recording devices is strictly forbidden during the concerts of the Belgrade Philharmonic. We wish you a nice evening.

*У сезони 2017/18, Београдска филхармонија пружа прилику одабраним младим музиколозима да писањем програмских коментара обогате своју стручну праксу.

Кристијан Мандеал сматра се највећим румунским диригентом данашњице, чија каријера траје већ четири деценије.

У периоду 1987–2009. године, радио је као главни диригент и генерални музички директор Букурештанске филхармоније и заслужан је за њен успон на међународној сцени. Поред ангажмана у Румунији, Мандеал је био уметнички директор Северног израелског оркестра из Хаифе (1999–2002) и Симфонијског оркестра Еускади – Баскијског националног оркестра из Сан Себастијана (2001–2008), стални диригент Оркестра Хајдн из Болцана и Трента (2000–2003), главни гостујући диригент Оркестра Хале из Манчестера (2005–2010 - први носилац ове титуле у 150 година постојања овог оркестра), Београдске филхармоније (сезона 2006/2007) и Копенхагенске филхармоније (2006–2013).

Кристијан Мандеал је сарађивао са многим највећим светским оркестрима, као што су Лондонски симфонијски оркестар, Лондонска филхармонија, Краљевска филхармонија, Симфонијски оркестар Би-Би-Сија, Симфонијски оркестар Града Бирмингема, Краљевска филхармонија из Ливерпула, Симфонијски оркестар из Борнмута, Државна капела из Дрездена, Државна капела из Берлина, Минхенска филхармонија, Симфонијски оркестар Баварске радиотелевизије, Оркестар Бечке државне опере, Оркестар Немачке опере из Берлина, Чешка филхармонија, Прашки симфонијски оркестар и Оркестар Прашког радија, Израелска филхармонија, Белгијски национални оркестар, Оркестар Националне академије Санта Ђећилија из Рима, Национални симфонијски оркестар Италијанске радиотелевизије из Торина, Симфонијски оркестар из Барселоне/Каталоније, Оркестар Гулбенкијан, Симфонијски оркестар из Гетеборга, филхармоније из Токија, Сао Паула, Мексико Ситија, Хелсинкија, Монте Карла, Копенхагена, Москве, Варшаве, Софије, Београда, Загреба и бројни други оркестри.

Учесник је великог броја фестивала, попут Единбуршког фестивала, Прашког пролећа, Фестивала у Блумингтону, Фестивала Тиволи, Двонедељног музичког фестивала у Сан Себастијану, затим фестивала у Истанбулу, Анкари, Атини, Солуну, Лисабону, Бреши-Бергаму и Равелу (Италија), Брну и Братислави, фестивала Јаначек у Острави, БЕМУС у Београду, Токијског пролећног фестивала итд. Међу њима се издваја Међународни фестивал и такмичење Жорж Енеску, на коме је радио као уметнички директор 2001. и 2003. године.

Сарађивао је са највећим светским солистима, као што су Максим Венгеров, Кристијан Цимерман, Вадим Рјепин, Јулијан Рахлин, Викторија Мулова, Изабеле Фауст, Раду Лупу, Илеана Котрубаш, Ренато Брузон, Мстислав Ростропович, Алисија де Лароћа, Иво Погорелић, Џон Лил, Бруно Леонардо Гелбер, Нелсон Фреире, Герхард Опиц, Григори Соколов, Борис Березовски, Иври Гитлис, Леонидас Кавакос, Шломо Минц, Франк Петер Цимерман, Морис Андре, Јефим Бронфман и многи други.

Као симфонијски и оперски диригент, Мандеал је дириговао на стотине концерата у више од 36 земаља, инспиришући публику широм планете. Његов репертоар је веома велики, са посебним фокусом на музици 19. и раног 20. века. Руководио је више од 60 премијерних извођења композиција румунских и страних аутора, међу којима су неке биле посвећене управо њему. Неуморан је

промотер Жоржа Енескуа, чију је музику популаризовао широм света. Од 2008. године је председник Друштва *Енеску* у Лондону.

На више од 25 компакт дискова, са преко 50 наслова, објавио је шеснаест албума са Филхармонијом Жорж Енеску за продуцентску кућу *BMG Ariola*, укључујући и комплетан оркестарски опус Брамса на девет албума, који су објављени у Немачкој и САД 1996. године поводом обележавања стогодишњице композиторове смрти, као и комплетан оркестарски опус Жоржа Енескуа на седам албума. Снимак Брукнерове Девете симфоније са Оркестром Хале проглашен је најбољим снимком Брукнерове музике у извођењу неког британског оркестра. Такође, издао је шест Ди-Ви-Ди албума са Филхармонијом Жорж Енеску за продуцентску кућу *AIX Records*.

Мандеал је уврштен међу 10 најутицајнијих Румуна и награђен највећим државним почастима за рад и службу у области културе. Рођен је 1946. године, а завршио је Музичку школу у Брашову након чега је уписао Музичку академију у Букурешту, где је студирао дириговање, клавир и композицију. Касније се усавршавао код Херберта фон Карајана у Берлину и Серђуа Челибидакеа у Минхену. Године 1977, именован је за сталног диригента Филхармоније у Таргу Мурешу, где је остао три сезоне. Од 1980. до 1987. године био је стални диригент Филхармоније из Клуж-Напоке (Трансилванија).

Мандеал је посвећен едукацији и подстицању младих музичара на свим меридијанима, па је тако добијао позиве да држи мајсторске курсеве на универзитетима Блумингтон и Ратгерс у САД-у, на Краљевској северној музичкој академији у Манчестеру и Токијском музичком колеџу. У последњих шест година, улаже напоре на обликовању, едуковању, култивисању и одгајању Румунског омладинског оркестра, који је за рекордно време постао достојан представник савремене румунске музичке културе. Својим наступима у земљи и иностранству, Румунски омладински оркестар се брзо афирмисао као прави амбасадор Румуније.

Александар Латковић је као први виолончелиста Београдске филхармоније наступао предвођен диригентима као што су Зубин Мехта, Урош Лајовић, Мухаи Танг и други. Свирао је као солиста са својим матичним оркестром, а делује и као члан Гудачког квартета Београдске филхармоније.

Као гостујући члан у Камерном оркестру *Малер*, Оркестру *БандАрт* и Фестивалском оркестру *Луцерна*, наступао је широм Европе под вођством уметника међу којима су Клаудио Абадо, Пјер Булез, Данијел Хардинг, Гордан Николић и Хајнц Холигер. Одржао је реситале и камерне концерте у салама *Корто* и Сорбона у Паризу, Вреденбург у Утрехту, Студију *France 3* у Стразбуру, у Фонтенблоу, *Val d'Izeru*, на БЕМУС-у и Чело фесту.

Магистрирао је у Београду, усавршавао се у Паризу, Бреши и Сијени, где су му професори били Иван Попарић, Сандра Белић, Манфред Штилц и Марио Брунело, као и виолинисти Валтер Левин и Рајнер Шмит.

Александар Латковић је професор виолончела на Музичкој академији на Цетињу. Свира на виолончелу Франсоа Косан из 1845. године, које је власништво Београдске филхармоније.